

staan gewapend. De omwenteling verliep zonder incidenten. In tegenstelling tot Amsterdam gingen de aangeblevenen terstond over tot vervulling van de vakant geworden plaatsen, die door zeven patriotse kooplieden werden ingenomen. De grote man achter de schermen bij dit werk was Pieter Paulus geweest, fiscaal van de Rotterdamse Admiraliteit en toekomstige eerste voorzitter van de Nationale Vergadering van de Bataafse Republiek.

Het patriotse bewind was geen lang leven beschoren. De reactie, die al in verschillende Hollandse steden had ingezet met de oprichting van zgn. oranjesociëteiten, voltrok zich met de binnenkomst van het Pruisische leger in versneld tempo. Daags voor de aankomst van de troepen, de 20ste september 1787, vond te Rotterdam de tegenomwenteling plaats en werd de oude vroedschap hersteld. Zo ging het overal in de Republiek. Amsterdam, waar alles wat patriots was, zich had verzameld, kapituleerde op 10 oktober. De restauratie van het stadhouderschap en het hele ancien régime ging gepaard met een wilde vervolging van de patriotten en hun organisaties. Velen van hen, die hun leven niet veilig achtten, weken uit naar de Zuidelijke Nederlanden en Frankrijk. Opvallend waren in Rotterdam de heftigheid en de lange duur van de reactionaire uitbarstingen, zowel van de herstelde magistraat als van de kant van het straatvolk. Een en ander was ongetwijfeld te wijten aan de felheid van de tegenstellingen in de afgelopen jaren, die immers bloed had geëist. Van die geladen sfeer in de stad na de 20ste september krijgt men een goede indruk uit de aantekeningen van Pieter Baelde ¹⁹).

Baelde was een vooraanstaand koopman en een overtuigde patriot, die in 1786 in de schepenbank was gekomen, maar bij de tegenomwenteling uiteraard het veld had moeten ruimen. Hij bleef echter in de stad en noteerde drie jaar lang wat hij om zich heen zag gebeuren, zakelijk en de verhoudingen in aanmerking genomen, vrijwel ongeëmotioneerd; slechts hier en daar hoort men zijn vrees en bitterheid doorklinken. Tekenend voor de rankneuze stemming van de stadsregering was het feit dat de Rotterdamse deputatie tot viermaal toe het initiatief nam in de Staten van Holland om represailles te nemen tegen de patriotten. In alle gevallen besloten de Staten overeenkomstig het voorstel. Zo verscheen reeds op 25 september 1787 een publikatie van de Staten, waarin de patriotten gedefinieerd werden als 'weederstreevers van